

13.05.2019

Asia/28

§ 359

Valtuutettu Reetta Vanhasen toivomusponsi psykiatrisen osastohoidon asiakasmaksuista luopumisesta

HEL 2018-006465 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Kaisa Hernbergin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Riikka Henriksson, erityissuunnittelija, puhelin: 310 25543
riikka.henriksson(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää merkitä tiedoksi selvityksen valtuuston 30.5.2018 hyväksymän toivomusponnen (Reetta Vanhanen) johdosta tehdyistä toimenpiteistä ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle sekä muille valtuutetuille.

Esittelijän perustelut

Käsitellessään 30.5.2018 vasemmistoliiton valtuustoryhmän ryhmäloitetta asiakasmaksujen perinnästä kaupungin omana toimintana kaupunginvaltuusto hyväksyi samalla seuraavan toivomusponnen: 'Hyväksyessään päätöksen kaupunginvaltuusto edellyttää, että selvitetään mahdollisuutta luopua psykiatrisen osastohoidon asiakasmaksuista sisältäen luopumisen hyvinvointi- ja kustannusvaikutukset. Selvityksessä arvioidaan, kuinka suuri osa maksuista maksetaan toimeentulotuesta tai sosiaalitoimesta.' (Reetta Vanhanen)

Hallintosäännön 30 luvun 14 §:n 4 momentin mukaan Khn on toimitettava ponnen ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomusponnen johdosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua ponnen hyväksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen myös muille valtuutetuille.

Toivomusponnen johdosta on saatu sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto.

Psykiatrisen vuodeosastohoidon kustannukset olivat vuonna 2017 noin 57 miljoonaa euroa ja asiakasmaksutulot noin 2,1 miljoonaa. Psykiatrisen avohoito ja päihdepolikliininen hoito ovat asiakkaalle maksuttomia.

Lyhytaikaisessa laitoshoidossa (alle kolme kuukautta) peritään 17,90 euroa hoitopäivältä eli kyseessä on terveydenhuollon tasamaksu. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan terveydenhuollon tasamaksua ei voi jättää perimättä tai sitä alentaa, ellei kunta ole päättänyt, että terveydenhuollon tasamaksu voidaan jättää perimättä siltä osin kun maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista tai jos perimättä jättämiseen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen. Helsinki ei ole päättänyt tasamaksujen alentamisesta tai perimättä jättämisestä edellä mainituilla perusteilla, koska maksukatto estää kohtuuttomat kulut asiakkaalle. Perustoimeentulotukea voi hakea terveydenhuoltokuluihin ja sairaalan sosiaalityö neuvoo ja avustaa potilaita ja heidän omaisiaan sosiaalietuuksien hakemisessa. Kelan tilastojen mukaan helsinkiläisille maksettiin vuonna 2017 sairaalaan hoitopäivämaksuihin perustoimeentulotukea yhteensä 718 000 euroa. Summaan sisältyy kaikki sairaalahoido, ei vain psykiatrisen sairaalahoido.

Pitkäaikaishoitomaksu (yli kolme kuukautta) määräytyy asiakkaan tulojen mukaan, 85 % hoidossa olevan nettokuukausituloista, kuitenkin enintään 15 164 euroa kuukaudessa. Pitkäaikaisen laitoshoidon asiakasmaksusäännökset on kirjattu sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulakiin. Tällä edistetään sitä, että pitkäaikaisen laitoshoidon maksu määräytyy niin, että maksun taso on kohtuullinen laitoshoidossa olevan henkilön perheen toimeentulon kannalta ja että samaa tulotasoa edustavien perheiden asema muodostuu yhdenvertaiseksi. Yhdenvertaisuuden kannalta olisi ongelmallista, jos Helsingin kaupunki poikkeaisi asiakasmaksukäytännöissään HUS:in ja muiden kuntien käytännöistä. Tällöin HUS:ssa asioivat helsinkiläiset psykiatrisen potilaat olisivat epätasa-arvoisessa asemassa verrattuna Helsingin Auroran sairaalassa asioiviin psykiatrisen potilaisiin.

Asiakasmaksuista luopuminen ei ole perusteltua. Yhden potilasryhmän sairaalahoidon maksuttomuus asettaisi muut potilasryhmät kuten päihdelaitoksissa kuntoutuvat eriarvoiseen asemaan. Nykyiset asiakasmaksut eivät aiheuta haittaa mielenterveyspotilaan hyvinvoinnille, terveydelle tai toimeentulolle.

Esittelijä

kansliapäällikkö

13.05.2019

Asia/28

Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Riikka Henriksson, erityissuunnittelija, puhelin: 310 25543
riikka.henriksson(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Tiedoksi

Kaupunginvaltuusto

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 01.04.2019 § 227

HEL 2018-006465 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi siten, että asia tuodaan yhtä aikaa samassa valtuuston kokouksessa hyväksytyn valtuutettu Honkasalon ponnen kanssa käsittelyyn.

Käsittely

01.04.2019 Palautettiin

Palautusehdotus:

Paavo Arhinmäki: Palautetaan uudelleen valmisteltavaksi siten, että asia tuodaan yhtä aikaa samassa valtuuston kokouksessa hyväksytyn valtuutettu Honkasalon ponnen kanssa käsittelyyn.

Kannattaja: Kaisa Hernberg

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi Paavo Arhinmäen palautusehdotuksen mukaisesti.

25.03.2019 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Lisätiedot

Riikka Henriksson, erityissuunnittelija, puhelin: 310 25543
riikka.henriksson(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 23.10.2018 § 264

HEL 2018-006465 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon Reetta Vanhasen toivomusponnosta, joka koskee mahdollisuutta luopua psykiatrisen osastohoidon asiakasmaksuista:

”Psykiatrisen vuodeosastohoidon helsinkiläiset potilaat, vuodeosastohoidon kustannukset ja asiakasmaksutulot olivat vuonna 2017 seuraavat:

	Potilaat	Kustannukset	Asiakasmaksutulot
HUS, lastenpsykiatria (erikoisala 75)	116	2,86 milj. e	0
HUS, nuorisopsykiatria (74)	255	3,67 milj. e	0
Oma toiminta, aikuispsykiatria (70)	2 099	35 milj. e	1,5 milj. e
HUS, aikuispsykiatria (70,76)	660	15,29 milj. e	0,6 milj. e

Psykiatrian osastoilla hoidettavilta potilailta peritään lyhytaikaisessa alle kolme (3) kuukautta kestävässä laitoshoidossa hoidoista ja ylläpidosta 17,90 euroa hoitopäivältä. Maksu pysyy samana maksukaton (683 euroa) täyttymisen jälkeenkin.

Pitkäaikaishoitomaksun, yli kolme (3) kuukautta, vuorokausihinta riippuu asiakaan tuloista: maksu on 85 % hoidossa olevan nettokuukausituloista ja voi olla enimmillään 15 164 euroa/kuukausi. Elokuun lopun tilanteessa Auroran sairaalan osastoilla 212 hoidossa olleista potilaista 48 kuului pitkäaikaishoidon maksujärjestelmään (46 potilasta kuntoutuspsykiatrian osastoilla ja kaksi potilasta akuuttipsykiatrian osastolla).

Hoitopäivämaksua ei peritä mielenterveyslain 9 §:n nojalla järjestetyn tarkkailun ajalta, ellei henkilöä tarkkailun perusteella määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon.

Lyhytaikaisen hoidon maksussa on kyse terveydenhuollon tasamaksusta. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan terveydenhuollon tasamaksua ei voi jättää perimättä tai sitä alentaa, ellei kunta ole päättänyt, että terveydenhuollon tasamaksu

voidaan jättää perimättä siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista tai jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen. Helsinki ei ole päättänyt, että terveydenhuollon tasamaksuja voitaisiin alentaa tai jättää perimättä edellä mainituilla perusteilla, koska maksukatto estää kohtuuttomat kulut asiakkaalle.

Kansaneläkelaitos (Kela) maksaa tarvittaessa toimeentulotukea terveydenhuoltokuluihin. Sairaalan sosiaalityön tehtäviin kuuluu neuvoa potilaita heille kuuluvista sosiaalietuuksista ja yhdessä omaisten kanssa avustaa potilasta hakemaan hänelle kuluvat etuudet. Helsingin oman psykiatrisen sairaalan arvion mukaan suurimmalle osalle pienituloisista maksut eivät tuota ongelmaa silloin, kun ne maksetaan toimeentulotukena.

Kelan tilastoaineiston mukaan vuonna 2017 helsinkiläisille maksettiin sairaalan hoitopäivämaksuihin yhteensä 718 000 euroa perustoimeentulotukea. Tämä tieto sisältää vain ne Kelan menot, jotka on maksettu maksusitoumuslaskun tai asiakkaan itsensä toimittaman laskun perusteella. Summaan sisältyy kaikki sairaalahoito, ei pelkästään psykiatrisen sairaalahoito.

Luottotappioiden määrää, eli kuinka paljon sairaalahoitomaksuja on mahdollisesti jäänyt maksamatta kokonaan, on mahdotonta näin tarkalla tasolla selvittää.

Pitkäaikaisen laitoshoidon asiakasmaksuihin liittyvät säädökset nostettiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulakiin vuonna 2003. Lain perusteluissa kerrotaan, että lain pääasiallinen tarkoitus on edistää pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun määräytymistä siten, että maksun taso on kohtuullinen laitoshoidossa olevan henkilön perheen toimeentulon kannalta ja että samaa tulotasoja edustavien perheiden asema muodostuu yhdenvertaiseksi (HE 49/2002). Lain valmistelussa on huomioitu potilaiden taloudellinen asema ja yhdenvertaisuus ja laissa säädetäänkin mm. potilaan vähimmäiskäyttövarasta ja maksukykyä määriteltäessä huomioon otettavista tekijöistä.

Yhdenvertaisuuden osalta olisi ongelmallista, jos Helsingin kaupunki poikkeaisi asiakasmaksukäytännöissään HUS:n ja muiden kuntien käytännöistä. Tämä johtaisi siihen, että esim. HUS:ssa asioivat helsinkiläiset psykiatrisen potilaat olisivat epätasa-arvoisessa asemassa verrattuna Helsingin Auroran sairaalassa asioiviin psykiatrisen potilaisiin.

Tällä hetkellä ei ole tiedossa, että ko. asiakasmaksujen perimisestä olisi luovuttu Uudenmaan kunnissa.

13.05.2019

Sosiaali- ja terveyslautakunta ei kannata psykiatrisen osastohoidon asiakasmaksuista luopumista.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Psykiatrisen hoidon asiakasmaksujen tulee olla järjestetty niin, että asiakasmaksut eivät aiheuta haittaa mielenterveyspotilaan hyvinvoinnille, terveydelle ja toimeentulolle. Psykiatrian avohoito ja päihdepolikliininen hoito on asiakkaalle maksutonta. Yhden potilasryhmän sairaalahoidon maksuttomuus asettaisi muut potilasryhmät kuten päihdelaitoksissa kuntoutuvat eriarvoiseen asemaan.”

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Mikko Tamminen, psykiatria- ja päihdepalvelujen johtaja, puhelin: 310 58655
mikko.tamminen(a)hel.fi